

5.2.2025

Esivalintakokeen arvosteluperusteet 2025

Esivalintakokeen arvostelu

Kokeessa on ollut neljä kysymystä. Enintään kolme vastausta on arvosteltu. Kokeessa ja kysymyksiin vastaamisessa on pitänyt noudattaa annettuja ohjeita. Ohjeiden rikkomisesta on voinut aiheutua ohjeissa määriteltyjä seuraamuksia.

Koekysymyksiin annetut vastaukset on arvosteltu pistein. Arvostelussa on sovellettu kysymyskohtaisia arvosteluperusteita ja kaikkia vastauksia koskevia yleisiä arvosteluperusteita. Kuhunkin kysymykseen annetusta vastauksesta on voinut saada 0, 1, 2, 3, 4 tai 5 pistettä. Vastausten arvostelussa 3 pistettä on kuvannut tasoltaan hyvää vastausta. Kokeen enimmäispistemäärä on ollut 15 ja hyväksymispisteraja 9.

Koesuoritukset on arvosteltu asteikolla hyväksytty/hylätty. Kokelaan koesuoritus on hyväksytty, jos hän on saanut kokeesta vähintään hyväksymispisterajan mukaisen pistemäärän eikä hän ole rikkonut ohjeita koesuorituksen hylkäämiseen johtavalla tavalla.

Yleiset arvosteluperusteet

Vastaukset on arvosteltu toisistaan erillisinä. Kukin vastaus on arvosteltu kokonaisuutena. Arvostelussa on kiinnitetty huomiota oikeusnormien osaamisen lisäksi oikeudellisen argumentaation laatuun. Vastaukset on täytynyt perustella. Pelkän lopputuleman esittäminen ei ole ollut riittävä vastaus eikä kaikkiin kysymyksiin ole ollut vain yhtä oikeaa vastausta.

Hyvässä vastauksessa on täytynyt

- tunnistaa koekysymyksen keskeiset oikeusongelmat
- esittää niihin perustellut, selkeät ja johdonmukaiset tulkintakannanotot soveltamalla olennaisia oikeusnormeja koekysymyksessä annettuun tosiseikastoon
- osoittaa tuomarin tehtävässä toimimista varten kokonaisuutena arvioiden riittävää kykyä analysoida ja ratkaista oikeudellisia kysymyksiä.

Kysymys 1

Hyvän vastauksen on täytynyt täyttää yleisissä arvosteluperusteissa selostetut kriteerit ja niiden lisäksi vastauksessa on pitänyt kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- A:n esteellisyyttä on arvioitava sekä A:n osallistuessa verotuspäätöksen tekemiseen että toimiessa oikaisulautakunnan esittelijänä. Molemmissa rooleissa esteellisyyttä arvioidaan hallintolain 28 §:n 1 momentin esteellisyyssperusteilla. Hallintolaissa nimenomaisesti yksilöidyt esteellisyyssperusteet eivät kummassakaan asemassa tee A:sta esteellistä.
- Verotuspäätöksen tekijänä A voisi olla esteellinen hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan yleislausekkeen perusteella. Sen mukaan virkamies on esteellinen, mikäli hänen puolueettomuutensa muusta erityisestä kuin 28 §:ssä nimenomaisesti yksilöidystä syystä vaarantuu. Yleislausekkeessa tarkoitettun syyn on oltava ulkopuolisen havaittavissa ja sen puolueettomuutta vaarantavan vaikutuksen tulee olla suunnilleen samanasteinen kuin erikseen määritellyissä esteellisyyssperusteissa. A on ennen verotuspäätöksen tekemistä ottanut julkisesti kantaa X:n lainmukaiseen verokohteluun. Hänellä voidaan siten nähdä olevan ennakkoasenne siihen, kuinka hallintoasia pitäisi ratkaista. Siten on arvioitava A:n ennakkoasenteen oikeudellista merkitystä.
- Tuomareiden kohdalla ennakkoasenne on esteellisyyssperusteena kirjattu lakiin. Ennakkoasenteella on merkitystä puolueettomuudelle hallinnossakin. Korkein hallinto-oikeus on katsonut ennakkoasenteen muodostavan esteellisyyden kunnallisen luottamushenkilön tapauksessa, kun kyse oli julkisesta kannanotosta. Puolueettomuuden vaatimuksen voidaan katsoa korostuvan virkamiehen suorittaessa virkatehtäviään.
- A:n kannanotto on kohdistunut päätöksenteon kohteena olevaan verovelvolliseen ja sellaiseen kysymykseen, joka A:n virkamiehenä on pitänyt ratkaista. Kyseessä on siten suora liityntä ratkaistavana olevaan asiaan ja sen verovelvolliseen. Kannanotto ei ole myöskään liittynyt A:n virkansa puolesta suorittamiin tehtäviin asian käsittelijänä. Nämä puoltavat A:n esteellisyyttä. A:n voidaan kuitenkin nähdä laatineen kannanoton järjestön puheenjohtajuuden velvoittamana ja lausuneen asiasta siten vähemmän itsenäisenä käsityksenään. Toisaalta hän on allekirjoittanut kannanoton myös nimellään. Keskeistä on, rinnastuuko tapauksen ennakkoasenne vakavuudeltaan hallintolain nimenomasiin esteellisyyssperusteisiin.
- Myös oikaisulautakunnan esittelijänä A voisi olla esteellinen hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan yleislausekkeen perusteella. Ensinnäkin näin voisi olla ennakkoasenteen perusteella, kuten ylempänä on selostettu. Yleislausekkeen mukaisena jääviyden perusteena voisi tulla sovellettavaksi myös ns. toisen asteen jäävi, koska A on osallistunut asian käsittelyyn useammassa asteessa: hän on tehnyt verotuspäätöksen ja myöhemmin osallistunut päätöstä koskevan muutoksenhaun valmisteluun. Toisaalta tilanteessa voidaan nähdä olevan kyse saman asian käsittelyn jatkamisesta samassa viranomaisessa, mikä puoltaisi A:n esteettömyyttä.

- Verotuksen oikaisulautakunta on itsenäinen muutoksenhakutaho Verohallinnossa, mikä korostaa tarvetta sen itsenäiselle päätöksenteolle. Oikaisulautakunnan jäsenen esteellisyydestä säädetäänkin Verohallinnosta annetussa laissa. Jos lautakunnan puheenjohtaja tai jäsen on ottanut osaa verotuspäätöksen tekemiseen, hän ei saa käsitellä samaa asiaa koskevaa oikaisuvaatimusta oikaisulautakunnassa. A ei ole ollut lautakunnan jäsen vaan esittelijä, joten puheenjohtajaa ja jäsentä koskevat säännökset eivät sellaisenaan sovellu häneen. Toisaalta säännöksellä tavoitellaan asian puolueetonta käsittelyä oikaisulautakunnassa. Vaikka esittelijällä ei ole äänivaltaa lautakunnassa, hän voi ohjata asian ratkaisemista.
- Korkein hallinto-oikeus on todennut, että verotuspäätöksen tekeminen ei tee henkilöä esteelliseksi esittelemään asiaa myöhemmin oikaisulautakunnassa. Esteellisyys edellyttäisi, että aiempaan päätöksentekoon liittyisi erityisiä piirteitä, jotka tukisivat esteellisyyttä. Tällainen asia voisi olla A:n julkinen kannanotto ratkaisemaansa verotusasiaa koskien. Siinä tapauksessa esteellisyys voisi muodostua jo säännönmukaisen verotuspäätöksen yhteydessä.

Kysymys 2

Hyvän vastauksen on täytynyt täyttää yleisissä arvosteluperusteissa selostetut kriteerit ja niiden lisäksi vastauksessa on pitänyt kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Asiallisesti kyse on siitä, voiko kärjäoikeus määrätä oikeudenkäynnin aikana tehdyt todistelukertomusten äänitallenteet salassa pidettäväksi, jos todistelukertomukset on annettu yleisön läsnä ollessa.
- Kärjäoikeuden tekemät äänitallenteet ovat määritelmällisesti oikeudenkäyntiasiakirjoja. Niiden julkisuutta on lähtökohtaisesti arvioitava oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuutta koskevien sääntöjen perusteella (KKO 2023:51).
- Tarkasteltavassa asiassa äänitallenteita on pyydetty todistelukertomuksista, jotka on annettu yleisön läsnä ollessa. Niinpä kyse ei lähtökohtaisesti ole todistelukertomuksista, jotka sisältäisivät salassa pidettäväksi säädettyä tietoa. Tästä käytännössä seuraa, ettei äänitallenteita voi määrätä salassa pidettäväksi oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (9 §:n tai 10 §:n) nojalla. Lähtökohtaisesti äänitallenteet on luovutettava A:lle.
- Asiassa on toisaalta arvioitava, edellyttääkö perus- ja ihmisoikeutena turvattu oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin poikkeamista siitä pääsäännöstä, jonka mukaan äänitallenteet on luovutettava A:lle. Kyse on punnintatilanteesta, jossa on huomioitava vastapunnuksena niin ikään perus- ja ihmisoikeusdoktriiniin perustuva oikeus julkiseen oikeudenkäyntiin, perustuslaissa turvattu oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta sekä sananvapauten sisältyvä kritiikkioikeus.
- Arvioinnissa olennaista on se, muodostuisiko oikeudenkäynti epäoikeudenmukaiseksi, jos oikeudenkäynnin aikana syntyvät äänitallenteet luovutettaisiin A:lle sosiaalisen median

sivustolla levitettäväksi. Tältä osin on huomioitava ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö, jossa on katsottu, että vihamielinen uutisointi voi poikkeuksellisissa tilanteissa vaikuttaa kielteisesti oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumiseen sekä johtaa valtion velvollisuuteen turvata tuomioistuimen toimintaedellytykset.

- Arvioinnissa on huomioitava ensinnäkin se, että äänitallenteiden luovuttamisella voisi olla negatiivisia vaikutuksia todistelukertomuksiin sekä oikeuden puheenjohtajan toimintaedellytyksiin. Toiseksi äänitallenteiden julkaiseminen sosiaalisessa mediassa voisi vähentää todistajankertomusten luotettavuutta, kun todistajat voisivat etukäteen kuunnella toisten todistajien kertomukset. Nämä tekijät lisäävät riskiä, ettei oikeudenkäynti muodostuisi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kriteereiden mukaiseksi, jos äänitallenteet luovutetaan A:lle. Tässä tapauksessa painoarvoa voidaan antaa myös sille, että A:n tarkoitus on julkaista äänitallenteet sosiaalisessa mediassa heti ne saatuaan.
- Asiassa on toisaalta huomioitava, että perustuslain nojalla oikeudenkäyntiasiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia, ja julkisuuden rajoittamisesta on säädettävä lailla (PL 12.2 §). Perustuslain mukaan julkisuutta voidaan siis rajoittaa vain lailla säädetyllä tavalla. Koska tarkasteltavassa tapauksessa oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettu laki ei mahdollista äänitallenteiden salaamista, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseen liittyvien perusteiden pitää olla erityisen painavia, jotta perustuslain 12.2 § voitaisiin sivuuttaa.
- Salaamiseksi määrittämisen kynnyksestä korottaa entisestään se, että äänitallenteiden määrittäminen salaisiksi rajoittaisi sananvapauteen sisältyvää A:n oikeutta kritisoida tuomioistuimia ja niiden toimintaa.
- Asiassa voidaan esittää normatiivisia argumentteja sekä äänitallenteiden luovuttamisen että niiden salaamisen puolesta. Kynnys äänitallenteiden salaamiseen on kuitenkin huomattavan korkea, kun huomioidaan perustuslaissa turvattu oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta (12.2 §), sekä se, etteivät oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain säännökset mahdollista äänitallenteita koskevan salassapitomääräyksen antamista.
- Käsillä on vahvat perusteet olla salaamatta äänitallenteita, vaikka oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin näkökulmasta äänitallenteiden luovuttamista voidaan pitää ongelmallisena.

Kysymys 3

Hyvän vastauksen on täytynyt täyttää yleisissä arvosteluperusteissa selostetut kriteerit ja niiden lisäksi vastauksessa on pitänyt kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Tuloverolain 95 a §:n 1 momentin mukaan jos verovelvollinen on varsinaisen työpaikkansa sijainnin vuoksi vuokrannut käyttöönsä asunnon (työasunto) ja verovelvollisella on myös toinen asunto, jossa hän puolisonsa tai alaikäisen lapsensa

kanssa asuu (vakituinen asunto), verovelvollisella on oikeus vähentää verotuksessa työasunnosta aiheutuvia kuluja. Saman pykälän 2 momentin mukaan verovelvolliselle myönnetään työasuntovähennys myös silloin, kun verovelvollisella on työasunnon lisäksi vakituinen asunto toisen varsinaisen työpaikan sijainnin vuoksi, vaikka verovelvollinen asuisi vakituisessa asunnossaan yksin.

- Tuloverolain mukaan B:llä ei ole oikeutta vähentää verotuksessa työasunnosta aiheutuvia kuluja. Hänellä on vahvat siteet kuntaan X, mutta hänellä ei ole siellä työpaikkaa, mistä syystä hänellä ei ole oikeutta 2 momentin mukaiseen vähennykseen. B:llä ei ole kunnassa X myöskään puolisoa tai lapsia, mistä syystä 1 momentin mukainen vähennys ei tule kyseeseen. Tuloverolain 7 §:n mukainen puolisosäsite ei pidä sisällään B:n avopuolisoa.
- Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. Työasuntovähennyksen osalta B:tä kohdellaan verotuksessa eri tavalla kuin C:tä. Erilainen kohtelu perustuu heidän erilaisiin perhesuhteisiinsa. C:lle annetaan verotuksessa laajemmat vähennysoikeudet siksi, että hänellä on aviopuoliso ja lapsia. B:llä on moninaiset sosiaaliset ja perhe-elämän kaltaiset yhteydet kuntaan X, mutta verolainsäädännön mielessä perheettömänä hän ei ole oikeutettu vähennykseen. Asiaan vaikuttavat tuloverolain säännökset jättävät melko vähän tilaa tulkinnoille, joten asiassa on varsin vähäiset edellytykset poistaa perustuslain ja tuloverolain välinen jännite verolakien perusoikeusmyönteisellä tulkinnalla. Verotuksen toimittamisen hallintoviranomaisessa voidaan siten nähdä tapahtuneen lain mukaisesti.
- Perustuslain 106 §:n mukaan jos tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa lain säännöksen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa, tuomioistuimen on annettava etusija perustuslain säännökselle. Tässä asiassa perustuslain yhdenvertaisuussäännös voisi korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä syrjäyttää lainsäädännössä asetetut verovähennyksen edellytykset siltä osin kuin niiden katsottaisiin olevan ristiriidassa perustuslain kanssa. Ratkaisu syntyisi perustuslain säännöksen ja tuloverolain 95 a §:n yhteisvaikutuksesta.
- Etusijan antaminen perustuslaille edellyttää ilmeistä ristiriitaa. Ilmeisyysvaatimus tarkoittaa, että lain säännöksen ristiriita perustuslain kanssa on selvä ja riidaton, eikä oikeudellisena kysymyksenä tulkinnanvarainen. Tulkinnanvaraisuus voi aiheutua ennen kaikkea siitä, että institutionaalisesti merkittävät laintulkitsijat ovat antaneet asiasta erilaisia tulkintoja.
- Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on työasuntovähennyistä käsitellessään lausunut, että yksin asuva ei ole yhtä lailla sidottu asuinpaikkaansa kuin esimerkiksi perhe, jonka muiden jäsenten työt ja koulut sijaitsevat kotipaikkakunnalla. Tuen tarve ja yhteiskuntapoliittinen perusteltavuus eivät siten ole samanlaiset kuin perheellisellä. Koska B:llä on avopuoliso, perustelu sopii hänen tapaukseensa vain vaillinaisesti.
- Perustuslakia tulkittaessa on tärkeää ottaa huomioon eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnot. Tilanteessa, jossa perustuslakivaliokunta olisi nimenomaisesti todennut

sovellettavana olevan säännöksen olevan sopusoinnussa perustuslain kanssa, ristiriitaa ei yleensä voida pitää ilmeisenä. Merkitystä on sillä, kuinka kauan perustuslakivaliokunnan lausunnosta olisi kulunut. Työasuntovähennyksen säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta ei ole kuitenkaan lausunut asiasta. Kun otetaan huomioon ajan kuluminen työasuntovähennyksen säätämisestä ja oikeuden herkistyminen perusoikeuksille, ristiriita perustuslain kanssa saattaisi olla kehittynyt ilmeiseksi.

- Tapauksen kaltainen ero perhesuhteissa on oikeuskäytännössä hyväksytty erilaisen verokohtelun perusteeksi, kun verovelvollinen on hankkinut työnsä vuoksi asunnon yhdeltä paikkakunnalta ja matkustaa sieltä toisella paikkakunnalla olevalle asunnolle, jossa hänellä on perhettä. Toisaalta tietynlaisen kohtelun hyväksyminen yhden oikeussäännöksen soveltamisalalla ei sellaisenaan tarkoita rinnasteisen kohtelun hyväksymistä toisen säännöksen soveltamisalalla.

Kysymys 4

Hyvän vastauksen on täytynyt täyttää yleisissä arvosteluperusteissa selostetut kriteerit ja niiden lisäksi vastauksessa on pitänyt kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tuomioistuinten riippumattomuus edellyttää, että päätöksentekijät ratkaisevat lainkäyttötehtävät itsenäisesti. He eivät saa olla missään hierarkkisessa tai alisteisessa suhteessa mihinkään tahoon tai ottaa vastaan määräyksiä tai ohjeita miltään taholta. Tämä koskee myös tuomioistuimen sisäisiä menettelytapoja eli lainkäyttötoiminnassa tuomareiden pitää olla vapaita toisten tuomareiden ja myös päällikkötuomareiden määräyksistä tai painostuksesta.
- Tuomareiden riippumattomuuden näkökulmasta on toisaalta katsottu mahdolliseksi menettelytavat, joissa oikeusvarmuuden takaamiseksi lainkäyttöasia siirretään vahvennettuun kokoonpanoon muun kuin kokoonpanoon kuuluvan tuomarin päätöksellä.
- Menettelyn edellytyksenä on pidetty ensinnäkin sitä, ettei alkuperäinen ratkaisukokoonpano ole aloittanut päätösharkintaa kyseisessä asiassa. Toiseksi on edellytetty, että menettelytavasta eli asian siirtämisestä vahvennettuun kokoonpanoon on selkeästi säädetty lainsäädännössä. Kolmanneksi on edellytetty, ettei alkuperäiseen kokoonpanoon kuuluneilta tuomareilta viedä mahdollisuutta osallistua asian ratkaisemiseen laajennetussa kokoonpanossa. Lisäksi on pidetty tärkeänä, että viime kädessä alun perin nimetty ratkaisukokoonpano voisi tehdä päätöksen asian siirtämisestä laajennettuun kokoonpanoon.
- Tarkasteltavassa tapauksessa asian siirtämisestä laajennettuun kokoonpanoon on säädetty oikeudenkäymiskaassa, joten menettelytavalle on ollut lainmukainen peruste. Lisäksi alkuperäisen kokoonpanon kuuluneet hovioikeudenneuvokset ovat osallistumassa asian ratkaisemiseen laajennetussa kokoonpanossa. Nämä tekijät puoltavat sitä, ettei menettelyä voida pitää ongelmallisena.

- Asiassa on huomioitava myös kriteeri, jonka mukaan alkuperäinen ratkaisukokoonpano ei ole saanut aloittaa päätösharkintaa asiassa ennen sen siirtämistä laajennettuun kokoonpanoon. Tapauksessa asia on siirretty hovioikeuden presidentin päätöksellä laajennettuun kokoonpanoon sen jälkeen, kun alkuperäisen ratkaisuharkinnan lopputulos on alkanut jo muodostua. Lisäksi asiassa on huomioitava, että alun perin nimetty ratkaisukokoonpano ei ole voinut päättää siitä, siirretäänkö asia laajennettuun kokoonpanoon vai ei. Nämä tekijät puoltavat sitä, että menettelyä voidaan pitää ongelmallisena.
- Asian kokonaisarvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota muun ohella siihen, että alkuperäinen ratkaisukokoonpano ei ole ollut yhtä mieltä asian siirtämisestä laajennettuun kokoonpanoon. Tämä voi objektiivisesti arvioiden synnyttää mielikuvan, että asiassa on loukattu tuomareiden riippumattomuutta.
- Tarkasteltavassa tapauksessa asian siirtämistä laajennettuun kokoonpanoon ei voida pitää lain vastaisena tai virheellisenä. Asiassa voidaan kuitenkin perustellusti esittää, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa menettelyä voidaan pitää ongelmallisena tuomareiden riippumattomuuden näkökulmasta.